

Yükseliş ve Çöküş

2024

KÜRESEL KÖMÜRLÜ TERMİK SANTRAL TAKİBİ

Global Energy Monitor, Avrupa İklim Eylem Ağı (CAN Europe), Fosil Yakıtların Ötesi (Beyond Fossil Fuels), CREA, E3G, Reclaim Finance, Sierra Club, SFOC, Kiko Network, Bangladeş grupları, Trend Asia, ACJCE, Chile Sustentable, POLEN Transiciones Justas, Iniciativa Climática de México, ve Arayara

Küresel Kömürlü Termik Santral Takibi (Nisan 2024)

Yükseliş ve Çöküş 2024 İngilizce raporunda ([Boom & Bust Coal 2024](#)) yer alan bölümler:

(1)Yönetici Özeti, (2) 2023'te yaşanan başlıca gelişmeler, (3) Küresel veri özeti, (4) "Yeni Kömür Santrali Yok" taahhüdü: Yeni kömürlü termik santral inşaatları yapılmaması konusunda ilerleme kaydedildi (5) Çin'de yapımına yeni başlanan kömürlü termik santral kurulu gücü son sekiz yılın en yüksek seviyesindeyken, Çin dışında son dokuz yılın en düşük seviyesini gördü. (6) Kömürden çıkışta ilerleme kaydedildi (7) 2023 yılında özel sektör kömür finansmanı politikası trendleri, (8) Çin, (9) Hindistan, (10) Avrupa Birliği Ülkeleri ve Birleşik Krallık, (11) ABD, (12) Türkiye, (13) Endonezya, (14) Pakistan, (15) Bangladeş, (16), Vietnam, (17) Laos, (18) Filipinler, (19) Güney Kore, (20) Japonya, (21) Avustralya, (22) Orta Asya (23) Orta Doğu ve Kuzey Afrika, (24) Sahra Altı Afrika, (25) Latin Amerika ve (26) Ek: Ünelere Göre, Geliştirme Aşamasındaki ve İşletmedeki Kömürlü Termik Santral Kapasitesi.

Raporun sadece bazı kısımları Türkçeye çevrilmiştir. İngilizce raporun tamamı [Global Energy Monitor internet sitesinde](#) yer almaktadır.

Bu rapor, Global Energy Monitor'ın yanı sıra aşağıda belirtilen kurumlar tarafından hazırlanmıştır: Avrupa İklim Eylem Ağı (CAN Europe), Fosil Yakıtların Ötesi (Beyond Fossil Fuels), CREA, E3G, Reclaim Finance, Sierra Club, SFOC, Kiko Network, Bangladeş grupları, Trend Asia, ACJCE, Chile Sustentable, POLEN Transiciones Justas, Iniciativa Climática de México, ve Arayara.

Avrupa İklim Eylem Ağı (CAN Europe)

Climate Action Network (CAN) Europe (Avrupa İklim Eylem Ağı), iklim değişikliğiyle mücadele eden Avrupa'nun önde gelen sivil toplum koalisyonudur. 38 ülkeden 170'ten fazla üye organizasyonu ile 1.500'ün üzerinde sivil toplum kuruluşu ve 47 milyondan fazla yurttaş temsil eder ve Avrupa çapında sürdürülebilir kalkınma, iklim ve enerji politikaları için çalışır. Ağın Türkiye'de 11 üyesi bulunmaktadır.

www.caneurope.org

Fosil Yakıtların Ötesi (Beyond Fossil Fuels)

Fosil Yakıtların Ötesi, 2035 yılına kadar Avrupa'nın tüm elektriğinin fosilsiz, yenilenebilir enerjiden sağlanmasını amaçlayan kolektif bir sivil toplum kampanyasıdır. 2030 yılına kadar elektrikte ve ısınmada kömürün kaldırılmasını hedefleyen Kömürün Ötesinde Avrupa kampanyasının üzerine inşa edilmiştir.

www.beyondfossilfuels.org

Yönetici Özeti

2015 yılında imzalanan Paris İklim Anlaşması'ndan bu yana hemen hemen tüm ülkeler geliştirilmekte olan kömürlü termik santral kapasitelerini azalttı. Halihazırda kömürlü termik santral işleten ülkelerin yarısından fazlası ise kömür kapasitelerini azalttı veya artırmadı. İklim değişikliği kaygıları, ekonomik sorunlar ve kamuoyu muhalefeti birçok kömürlü termik santral projesinin reddedilmesine ve işletmedeki bazı kömürlü termik santrallerin kapatılmasına neden olmaya devam ediyor. Ancak umut verici bu ivmeye rağmen, işletmedeki küresel kömürlü termik santral kapasitesi 2015'ten bu yana yüzde 11 arttı. Küresel düzeyde kömür [tüketimi](#) ve kömür kurulu gücü 2023 yılında tarihteki en yüksek seviyeye çıktı. 2023 yılında küresel kömür filusunda yaşanan yüzde 2'lik (48,4 GW) artışla birlikte toplam kurulu güç 2.130 GW'a çıktı. 2023 yılında eklenen kapasitenin üçte iki Çin'e ait. Çin dışındaki ülkelerde ise 2019 yılından bu yana ilk defa 4,7 GW'lık ufak bir artış yaşandı. Yeni emeklilik planlarına ve kömürden kademeli çıkış taahhütlerine rağmen 2023 yılı, son on yıllık dönemle kıyasladığında, en az kömür santrali kurulu gücünün emekli edildiği yıl oldu.

Kömür kapasitesindeki büyümenin temel göstergelerinden biri olan yapımına yeni başlanan kömürlü termik santral kapasitesi, Çin hariç diğer ülkelerde geçen yıl olduğu gibi bu yıl da azalmaya devam etti ve verilerin toplanmaya başlandığı 2015 yılından beri en düşük seviyeyi gördü. Çin'de ise tam tersi yaşandı; Başkan Xi'nin 2021 yılındaki kömür projelerini "sıkı bir şekilde kontrol etme" taahhüdünün aksine, inşaatına yeni başlanan kömür santrali kapasitesi son dört yılda olduğu gibi 2023 yılında da artarak, son sekiz yılın en yüksek seviyesine çıktı. Çin dışındaki ülkelere bakıldığında, Hindistan'daki proje tekliflerindeki artışla birlikte, değerlendirme aşamasındaki kurulu güç 2022 yılındaki 110 GW'tan biraz artarak 113 GW'a çıktı. Çin'de ise değerlendirme aşamasındaki kömür kurulu gücü 2022'deki 249 GW'tan 268 GW'a çıktı. Bir yılda yüzde 6 büyüyen yapım öncesi aşamadaki küresel kapasite, yeni kömür proje tekliflerinin verilmemesi ve yeni inşaatların başlatılmaması çağrılarının ne denli önemli olduğunu ortaya koyuyor.

Ülkelerin, hem kömürden çıkış hedeflerini güçlendirmeleri hem de emeklilik duyurularını santral bazında yapmaları gerekiyor. İşletmedeki küresel kömürlü termik santral kapasitesinin sadece yüzde 15'nin (317 GW) Paris Anlaşması'nın küresel ısınmayı 1,5 C derece kritik eşikinde tutma hedefi ile uyumlu emeklilik taahhüdü bulunuyor. İşletmedeki kömür kurulu gücünün 2040 yılına kadar kademeli olarak sıfırlanması için önümüzdeki 17 yıl içinde yılda ortalama 126 GW'ın, yani yaklaşık olarak haftada iki kömür santralinin emekli edilmesi gerekiyor. Yapım ve yapım öncesi aşamadaki kömür kapasitesi (578 GW) de hesaba katıldığında, emekli edilmesi gereken kapasite daha da artıyor.

2023'te yaşanan başlıca gelişmeler

- 2023 yılında işletmedeki kömür kapasitesinde 2016'dan bu yana en yüksek net artış görüldü. Bu artışın temel nedeni, Çin'de devreye alınan yeni kömür santrallerindeki artış (47,4 GW) ve ABD'de ve Avrupa'da emekli edilen kapasitenin diğer yıllara kıyasla daha düşük olması (sırasıyla 9,7 GW ve 5 GW).
- Amerika Birleşik Devletleri'nin işletmedeki kömürlü santral kapasitesinin yaklaşık yarısının 2035 yılına kadar hizmet dışı bırakılması veya başka bir yakıtla çalışacak şekilde dönüştürülmesi planlanıyor. Ulusal enerji ve iklim hedeflerinin tutturulması için kömürden çıkışın hızlanması gerekiyor.

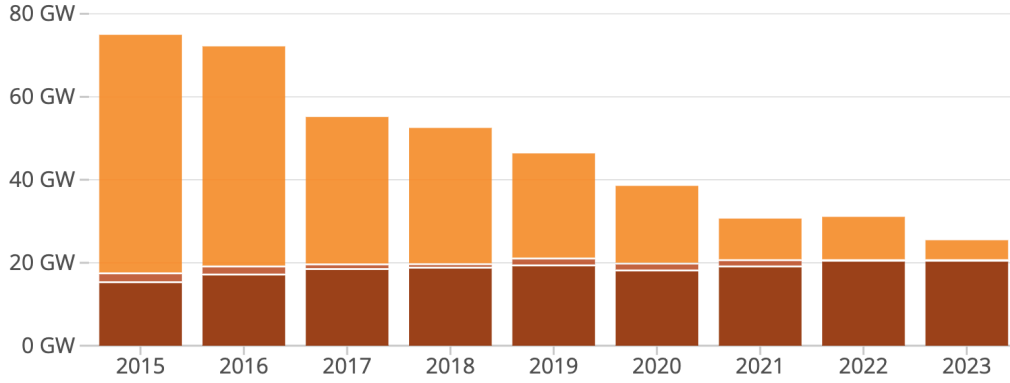
- Avrupa Birliği ülkeleri ve Birleşik Krallık'ın kömür santralleri emeklilik planları ve taahhütleri Paris Anlaşması iklim hedeflerinin sadece yarısının gerçekleştirilmesine yeterli. Bu ülkelerin taahhütlerini artırmaya devam etmeleri gerekiyor.
- 2023 yılında 12 yeni ülke kömürden çıkış ittifakı Powering Past Coal Alliance'a katılarak, yeni kömür projeleri yapmayacaklarını (No New Coal) taahhüt etti. Toplamda 101 ülke resmi olarak "No New Coal" taahhüdünde bulundu veya son on yılda geliştirdikleri yeni kömür santrali planlarını iptal etti.
- Çin'in de aralarında olduğu toplam 11 ülke, inşaat öncesi aşamadaki küresel kömür santrali kapasitenin yüzde 95'ine sahip. Geriye kalan yüzde 5 ise 21 ülkeye ait; bunlardan 11'inin birer projesi bulunuyor ve yeni kömür projelerinden vazgeçme taahhüdü vermek üzereler.
- 2023 yılında, Çin dışında, dünyadaki kömür projesi tekliflerindeki düşüş Hindistan (11,4 GW), Kazakistan (4,6 GW) ve Endonezya'daki (2,5 GW) toplam 20,9 GW'lık geliştirme aşamasındaki projelerin yanı sıra daha önce askıya alınan veya iptal edilen ve yeniden sunulan 4,1 GW'lık projelerle etkisizleştirildi.
- Yeni proje tekliflerinin, elektrik şebekesine bağlı olmayan ve sanayi faaliyetleri için kullanılan kömürlü termik santrallere kanalize edilmesi muhtemel görünüyor. Örneđin, 2023 yılında Zimbawe'de teklif edilen 1,9 GW'lık yeni kömür projesi, krom izabe tesisleri için planlanan iki projeden oluşuyor. Endonezya'da ise, nikel izabe sanayine enerji sağlayacak kömür projeleri hızla ilerliyor.
- 2023 yılında 23 önde gelen özel finans kuruluşu yeni veya güncellenmiş kömür politikalarını açıkladı. 2022 yılındaki 57 finans kuruluşunun açıklama yapması ile karşılaştırıldığında önemli bir yavaşlama görülüyor.
- Dünyanın en gelişmiş yedi ekonomisinden oluşan G7, küresel düzeyde işletmedeki toplam kömür kurulu gücünün yüzde 15'ine (310 GW) sahip. Japonya'da yeni ünitelerin 2023'te tamamlanmasıyla birlikte G7 ülkelerinde artık yapım aşamasında kömür santrali kalmadı ancak hâlâ Japonya'da bir, ABD'de ise iki teklif aşamasında proje bulunuyor. Bu teklifler karbon tutma ve diğer "temiz kömür" teknolojileriyle bağlantılı projeler ve kömürden çıkışı yavaşlatmaya yönelik belirsiz ve pahalı projeler.
- G20 ülkeleri ise, küresel düzeyde işletmedeki kömür santrali kapasitesinin (1.968 GW) yüzde 92'sine ve yapım öncesi aşamadaki kömür kapasitesinin yüzde 88'ine (336 GW) sahip.
- 2023 yılı, 2016'dan bu yana, Hindistan'da hem kamu hem de özel sektör tarafından en fazla yeni kömür santrali proje teklifinin (11,4 GW) sunulduğu yıl oldu. Bunun yanı sıra, Hindistan'da uzun süredir askıda olan birçok proje de yeniden gündeme alındı.
- Brezilya'da yapım öncesi aşamadaki toplam kurulu güç azaldı ancak iki projeleri mevcut (Latin Amerika bölgesindeki son projeler).
- Diğer bölgelerin büyük kısmında kömür santrali projeleri sabit kalırken veya azalırken, Orta Asya'da teklif aşamasındaki kömür projesi, on yıl öncesine göre iki misli arttı ve halihazırda işletmedeki kapasitesinin yüzde 45'ine eşdeğer.

Türkiye

Türkiye'nin geliştirilmekte olan kömür kurulu gücünde 2015 yılından bu yana düşüş yaşandı, iptal edilen kurulu güç devreye alınandan fazla

Türkiye'de kömürlü termik santral kurulu gücü, GW

■ İşletmedeki ■ Yapım aşamasındaki
■ Tüm yapım öncesi aşamalarda (duyurulan, ön lisanslı, lisanslı)

Kaynak: Global Coal Plant Tracker, Ocak 2024

Şekil 30

Türkiye, 2023 yılında yerli kömür sanayini geliştirmeye devam etse de, dünya sıralamasında geliştirilmekte olan kömürlü termik santral kapasitesinde sekizinci sıraya düştü. Ancak yine de Türkiye, OECD ülkeleri ve komşu Doğu Avrupa ve Batı Asya ülkelerine kıyasla geliştirme aşamasındaki en yüksek kapasiteye (4,8 GW) sahip olmaya devam etti. Türkiye, 2023 yılında ne yeni bir kömürlü termik santrali işletmeye aldı ne de yeni bir inşaaata başladı. Öte yandan, Türkiye'de hala altı kömürlü termik santral projesi bulunuyor.

Türkiye'nin işletmedeki kömürlü termik santrali filosu 2015'ten bu yana 5,2 GW (yüzde 34) arttı (Şekil 30). Toplam kurulu güçte çok daha büyük bir artış görülmesi beklenirken, toplam 73,8 GW'lık kömürlü termik santral projesi iptal edildi veya bu dönemde iptal edildiği varsayıldı. Son zamanlarda, mahkeme ve devlet kurumlarının kararları, [Kirazlıdere Termik Santrali](#), [Alpu Termik Santrali](#), [Afsin-Elbistan C Termik Santrali](#) ve [Ilgın Termik Santrali](#) de dahil olmak üzere birkaç projenin hayata geçirilmesini durdurdu veya engelledi.

Yapımı tamamlanmış projeler bile beklenen şekilde çalıştırılmıyor. Aralarında [Afsin-Elbistan B Termik Santrali](#)'nin de bulunduğu bazı santraller, Şubat 2023'te meydana gelen 6,4 şiddetindeki depremin ardından üç ay boyunca devre dışı kaldı. 2023 yıl sonu itibarıyla, [Yunus Emre Termik Santrali](#) hâlâ düzgün bir şekilde çalışmıyordu ve uzun bir süre devre dışı bırakılmıştı. Yunus Emre Termik Santrali'nin 2. ünitesi, 2023 ortalarında işletmeye alınacağı açıklanmış olmasına rağmen, Türkiye'de hâlâ yapım aşamasındaki tek ünite. Eylül 2023'te, santrale bağlı kömür madeninde çalışan 190 işçi ödenmeyen ücretleri için yeraltında [açlık grevi](#) düzenledi.

Türkiye vatandaşlarının ülkenin kömür politikasının çevre, sosyoekonomik ve halk sağlığı sonuçlarına karşı güçlü bir muhalefet sergilemeleri, protestolar sırasında polis şiddetine uğramalarıyla [sonuçlanıyor](#). Bunca muhalefete rağmen, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Ağustos 2023'te kömür madeni genişlemeleri için ormansızlaştırmayı onaylayarak bir kez daha kömür yanlısı duruşunu [sergilemiş](#) oldu. 2023 yılında Türkiye ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında [imzalanan](#) ve 3 GW'a kadar yeni kömür yatırımlarını içeren on yıllık enerji anlaşması, Türkiye'de geliştirilen kömürlü termik santral kurulu gücünün artması riski oluşturdu. Türkiye'nin ne planladığı bir kömürden çıkış tarihi ne de Paris Anlaşması hedefleriyle uyumlu bir karbonsuzlaşma patikası bulunuyor.

Mart 2023'de yayınlanan bir belgesel, [Kemerköy](#), [Yatağan](#) ve [Yeniköy](#) termik santrallerinin Muğla'da yol açtığı tahribatı [gözler önüne serdi](#). Bölge sakinlerine göre, Kemerköy Termik Santrali 1990'lardan bu yana [yasadışı](#) şekilde çalıştırılıyor. Bu santrallere kömür sağlayan kömür madeninin Akbelen Ormanı'nı da içine alacak şekilde genişletilmesine karşı güçlü bir [muhalefet](#) sergileniyor. Kasım 2023'te Devlet Su İşleri'ne Yatağan Termik Santrali'ne su tahsisi hakkında dava açıldı. Muğlalılar, bu termik santrallerin yılda yüz binlerce kişiye yetecek kadar su [tükettiğini](#) ve içme suyu kıtlığı endişesinin büyümeye devam ettiğini belirtiyor. Haziran 2023'te ismini belirtmeyen bir Yeniköy Termik Santrali çalışanı masrafları kısmak için baca filtrelerinin geceleri kapatıldığını ileri [sürdü](#).

Kömür endüstrisinin halihazırdaki ve gelecekteki sağlık etkileri, 2023 yılında da Türkiye sivil toplumunun gündeminden düşmedi. Sağlık ve Çevre Birliği HEAL'in Nisan 2023'te yayınladığı [rakamlara](#) göre Türkiye 2030 yılına kadar kömürden çıkararak 102.601 erken ölüm vakasını engelleyebilir. Ağustos 2023'te, Orhaneli sakinleri bölgede son derecede yaygın olan solunum ve kanser hastalıklarının [Orhaneli Termik Santrali](#)'nin saldıdığı "zehirden" kaynaklandığını ileri sürdü. Kasım 2023'te CHP Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu, 1981'den bu yana "[Soma Termik Santrali](#)'nden salınan zehirli gaz nedeniyle kanserden ölenlerin sayısı 39.000" açıklamasında [bulundu](#).

Tüm bunlara rağmen, çok sayıda yerel ekonominin kömür sanayine bağımlılığı Türkiye'nin bir anda kömürden çıkmasını engelliyor. Aralık 2023'te yapılan bir "sosyal kırılma analizi" [Tufanbeyli Termik Santrali](#) ve santrale kömür tedarik eden kömür madeninin Tufanbeyli nüfusunun yüzde 20'sine [istihdam](#) sağladığını ortaya koydu. Bu çalışma, kömür sanayinin birçok bölgede yoğunlaşmış olmasına bağlı olarak yerel ekonomilerin dikkatlice çeşitlendirilmesi gerektiğini gösterdi. Türkiye'de enerji dönüşümünün adil olması için, geçimlerini kömür sektöründen kazananların dikkate alınması ve bu kişilere büyümekte olan yenilenebilir enerji sektöründe istihdam edilebilmeleri için eğitim verilmesi ve alternatif işler sunulması gerekiyor.

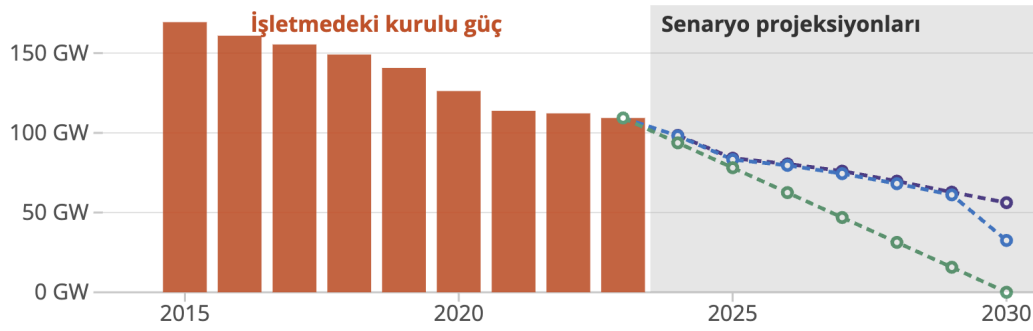
Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık

AB'nin halihazırdaki kömürden çıkış taahhütleri Paris Anlaşması iklim hedeflerinin sadece yarısını karşılıyor

AB ve Birleşik Krallık'ta işletmedeki kömürlü termik santral kurulu gücü ve planlanan emeklilik ve kömürden çıkış taahhütlerini baz alan 2030 senaryo projeksiyonları, GW

Senaryo projeksiyonları:

- Planlanan emeklilikler
- Planlanan emeklilikler + taahhütler
- 1,5C derece patikası

Kaynak: Global Coal Plant Tracker, Ocak 2024 •

Not: Birleşik Krallık kömüre dayalı elektrik üretimini 2024 yılında sonlandırmayı taahhüt etti

Şekil 27

Avrupa Birliği (AB) ve Birleşik Krallık kömürden çıkmaya devam ediyor. Avrupa'yı vuran enerji krizi nedeniyle kömürlü termik santral emeklilikleri iki yıl boyunca neredeyse durma noktasına gelmişti ancak 2023 yılında bölgedeki emeklilik hızı yeniden ivme kazandı ve işletmedeki 3,8 GW ve çalışmasına ara verilmiş 1,1 GW emekli edildi. Henüz netlik kazanmayan nokta ise, halihazırdaki kömür santrali emeklilik oranının Paris Anlaşması ile nasıl uyumlu hale getirileceği zira Anlaşma'ya göre tüm gelişmiş ülkelerin 2030 yılına kadar kömürden çıkmış olmaları gerekiyor. Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık kömürden çıkış hareketinde başı çekmelerine rağmen 2030 yılı yaklaşırken bölgenin kömür santrali emeklilik hızının henüz Paris Anlaşması ile uyumlu olmadığı görülüyor.

2015 yılından bu yana, AB ve Birleşik Krallık her yıl işletmedeki toplam kömür kapasitesinin ortalama olarak yüzde 5,4'ünü emekliye ayırdı.¹ Son on yılda bu oranda dalgalanmalar meydana geldi ve en yüksek oran yüzde 10 ile 2020'de, en düşük oran ise yüzde 2,6 ile 2022'de görüldü. 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı savaşın ardından Avrupa'da yaşanan doğal gaz şoku ve enerji güvenliği endişeleri tüm bölgede kömürlü termik santrallerin devre dışı bırakılması konusunda tereddüt yaşamasına neden oldu. Ancak bu tereddüt, bir kömüre geri dönüş emaresi değil ve bölgedeki ülkeler elektrik üretiminde kömürün doğal gaz, yenilenebilir enerji ve diğer kaynaklarla ikame edileceğine dair taahhütlerini yenilediler. Bununla beraber, bu bölgede yeni doğal gaz altyapısı [gerekli değil](#).

¹ Bu ortalama her yıl "işletmede" kategorisinden "emekli" kategorisine geçen kurulu gücü kapsamaktadır ve askıya alınan projeleri kapsamamaktadır. Aralık 2023 itibarıyla AB ve Birleşik Krallık'ta 2,3 GW'lık kurulu gücün askıya alındığı varsayılmıştır.

Kömüre dayalı elektrik üretiminde görülen yapısal düşüş eğilimi son zamanlarda daha da hızlandı. Ember tarafından yapılan bir çalışmaya göre, kömüre dayalı elektrik üretimi 2023 yılında yüzde 26 düşerek “benzeri görülmemiş” bir çöküş yaşadı ve AB’de önceki yıl üretilen elektriğin sadece yüzde 12’si kömürden elde edildi. AB’de ilk defa yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi, toplam üretilen elektrik miktarının [yüzde 40’ından fazlasını](#) teşkil etti.

Bu bölgede sadece altı ülke bu standardın gerisinde kaldı ve 2030 yılına kadar kömürden çıkmayı taahhüt etmedi; Bulgaristan, Hırvatistan, Çekya, Polonya, Romanya ve Slovenya, kömüre dayalı elektrik üretimini 2032-2049 yılları arasında sonlandırmayı planlıyor. Bu altı ülkenin işletmedeki kömürlü termik santral kapasitesi 44,1 GW. 2030 yılına kadar emekli edilmesi planlanan 77 ünitenin toplam kurulu gücü ise 11,5 GW. Böylece AB bölgesinde küresel ısınmanın 1,5°C derecede tutulması senaryosu ile uyumlu olmayan toplam 32.6 GW kurulu gücünde 178 ünite bulunuyor (Şekil 27).

AB ve Birleşik Krallık’ın 2030 yılına kadar kömürden tamamıyla çıkması için önümüzdeki yedi yıllık dönem içinde her yıl ortalama 15,6 GW kapasitesinde kömür santrali emekli etmesi gerekiyor. Bu rakam, bugüne kadar bir yılda emekli edilen en yüksek yıllık kapasiteden (2020 yılında 14,1 GW) 1,5 GW daha fazla ve 2015-2023 ortalamasının (7,9 GW) neredeyse iki katı. Bölge için belirlenen kömürden çıkış yılı hedefi, her ne kadar emekliliklerin daha da hızlanmasını gerektirse de, ulusal karar vericilerin siyasi iradeleri düşünüldüğünde hâlâ gerçekleştirilebilir bir hedef. Halihazırda 10,9 GW’ın 2024 yılı içinde emekli edilmesi planlanmış durumda. 2020-2023 döneminde emekli edilmesi beklenen fakat hâlâ işletmede olan bir diğer 10,1 GW’lık kapasitenin emeklilik planlarının da Paris Anlaşması hedefleriyle uyumlu hale getirilerek güncellenmesi muhtemel.

Birleşik Krallık, İrlanda, İspanya ve Slovakya 2025 yılına kadar kömürden çıkacaklarını taahhüt ettiler. 2023 sonu itibarıyla İrlanda ve Birleşik Krallık’ın işletmede sadece birer kömür santrali kalmıştı. İrlanda’daki 0,9 GW kurulu gücündeki [Moneypoint](#) termik santrali 2025 yılında emekli edilecek. 2000 yılından bu yana 33,7 GW emekli eden Birleşik Krallık, son kömürlü termik santralini Eylül 2024’te emekli edecek. Dört üniteli ve 2,2 GW kurulu gücündeki [Ratcliffe](#) kömürlü termik santralinin bir ünitesinin 2022 yılında emekli edilmesi planlanmıştı ancak [enerji güvenliği](#) nedeniyle emekli edilmedi. İspanya mevcut kömür kurulu gücünün dörtte birinden fazlasını 2024’te emekli etmeyi planlıyor, geriye kalacak 2,2 GW’ın ise 2025’te emekli edilmesi bekleniyor. Slovakya’da [Kosice](#) termik santralinin şebekeye bağlı üç ünitesi ve [Vojany I](#) termik santrali 2024 yılının ilk yarısında emekli edilecek ve böylece Slovakya taahhüt ettiği tarihten altı yıl [önce](#) kömürden çıkmış olacak.

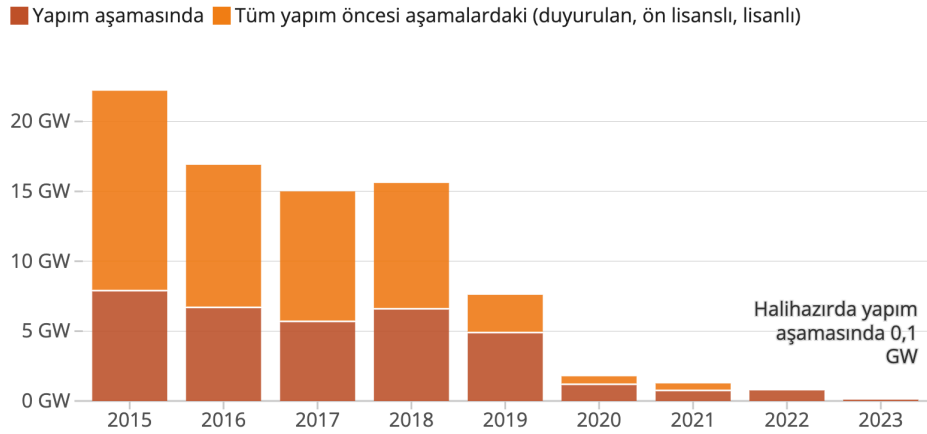
Almanya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İtalya², Macaristan ve Yunanistan, 2025 ve 2030 yılları arasında kömürden çıkmayı planlıyor. Fransa, Macaristan ve Yunanistan kömürden çıkış için açıkladıkları tarihleri ertelediler. Fransa, kömürden çıkış tarihini 2022’den 2027’ye erteledi ve 2023 sonu itibarıyla ülkede ve deniz dışı bölgelerinde işletmede toplam 2,5 GW kurulu gücünde 11 üniteye sahip. Almanya’da Temmuz 2020’de yürürlüğe giren Kömürden Çıkış Yasası’nda ülkenin kömürden çıkış tarihi olarak 2028 yılı belirlenmiş olsa da, hükümetin kömürden çıkış planını inceleyen bir çalışmada Almanya’nın “ideal olarak 2030 itibarıyla” kömürden çıkacağı [belirtildi](#). Bu çalışmanın sonucuna rağmen, Almanya işletmedeki kömür kurulu gücünün yaklaşık yüzde 45’inin bireysel emeklilik tarihlerini 2024-2030 yılları arasında belirlemiş durumda. Danimarka’da sadece [Nordjylland](#) termik santralinin tek bir ünitesi 2024 yılından sonra işletmede kalacak.

² Mart 2024’te İtalya Enerji Bakanı ülkenin 2025 sonunda kömürden çıkacağını [açıkladı](#). Ancak, bu açıklama Sardinia Adası’nda işletmede olan [Sulci](#) ve [Fiume Santo](#) kömürlü termik santrallerini kapsamıyor.

AB ve Birleşik Krallık son yıllarda kömürlü termik santral emekliliklerine ağırlık vermiş olsa da, bölgede işletmedeki kömür kurulu gücünde ufak bir artış yaşandı. Yunanistan, Şubat 2023'te [Ptolemaida](#) termik santralının 0,7 GW kurulu gücündeki 5. ünitesini devreye aldı. Bu ünitenin ekonomik kazanç sağlamayacağı dikkate alınarak muhtemelen sadece altı yıl kömür yakacağı düşünülüyor. Polonya ise Aralık 2023 itibarıyla 0,1 GW kurulu gücündeki [Pulawy](#) kömürlü termik santrali yapımına devam ediyordu. İnşaatı 2019 yılında başlayan Puwaly santralının işletmeye alınması, son birkaç yıl içinde yaşadığı [ekipman problemleri](#) ve halen devam eden [finansman sorunları](#) yüzünden ertelendi. Pulawy santrali iptal edildiği veya işletmeye alındığı takdirde, Avrupa bölgesinde geliştirilme veya yapım aşamasında kömürlü termik santral kalmayacak (Şekil 28) ve öncelik kömürden çıkış hedefine verilebilecek.

AB ve Birleşik Krallık'ta geliştirilme aşamasında tek bir kömürlü termik santral bulunuyor

AB ve Birleşik Krallık'ta yapım ve yapım öncesi (duyurulan, ön lisanslı, lisanlı) aşamalarda kömürlü termik santral kurulu gücü, GW

Kaynak: Global Coal Plant Tracker, Ocak 2024

Şekil 28

Her ne kadar önümüzdeki birkaç yıl boyunca AB ve Birleşik Krallık'ın kömürlü termik santral emekliliklerinin hızlandırması gerekse de, bu ülkeler kömürsüz bir dünyanın gerçekleştirilebileceğine dair umut veriyor. Kömürlü termik santrallerin kapatılmasıyla birlikte yenilenebilir enerji kurulu gücündeki artış, enerji sektörünün çevre ve halk sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin 2030 yılı sonuna kadar azalmaya devam edeceğini gösteriyor. Kömürden çıkışın taahhüt edilen tarih yaklaştıkça ileriye atılmasının ise bölgesel bir uygulamaya dönüşmemesi gerekiyor. Taahhütler ertelenmediği takdirde, 2030 yılı itibarıyla AB ve Birleşik Krallık'ın kömürlü termik santral kurulu gücü, Global Coal Plant Tracker'ın veri toplamaya başladığı 2014 yılına kıyasla, yüzde 81 oranında azalmış olacak. Önümüzdeki dönemde yapılacak AB'nin 2040 iklim ve enerji hedefleri müzakerelerinin bu gelişmeleri [hızlandıracağı](#) düşünülüyor.